

FOTOGRAFIJA
ZAGREBAČKOG PARKA
GRIČ IZ DAVNE 1900.
GODINE

Park Grič - simbioza š nalazišta - zagonetr

Park Grič koji se nalazi iznad Strossmayerova šetališta na Gornjem gradu u Zagrebu, uz Kamenita vrata, Popov toranj i samo dijelom vidljive zidine, jedan je od svjedoka srednjovjekovnog karaktera nekadašnjeg Gradeca koji je u 19. stoljeću - kada su srušena gradska vrata i kule - do kraja izgubio taj identitet. Arheološki pronalasci vode sve do prapovijesti, a na mjestu današnjeg parka nalazili su se srednjovjekovna utvrda, anžuvinska palača i groblje. A da park Grič - taj važan arheološki lokalitet koji potvrđuje zbivanja evidentirana u povijesnim izvorima - postoji na turističkoj mapi grada i da čeka svoje šetače, postalo je službeno prošloga petka kada je otvoren za javnost. Tome su prethodila arheološka istraživanja koja su započela

ARHEOLOŠKI PRONALASCI PARKA GRIČ vode sve do prapovijesti, a na mjestu današnjeg parka nalazili su se srednjovjekovna utvrda, anžuvinska palača i groblje. Nakon arheoloških istraživanja te lokacije, koja su započela 2003., taj park otvoren je za javnost. Nacional donosi vodič kroz povijest Griča

Tekst KRISTINA OLUJIĆ Fotografije NACIONAL

Šetališta i arheološkog ni fenomen Zagreba

2003. na inicijativu Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode, a provodila su se s manjim prekidima do 2017. "U parku su postavljene i dvojezične interpretativne table kako bi ljudi mogli nešto naučiti, osvijestiti povijesnu važnost tog mjesta te kako bi povijest parka s rezultatima arheoloških istraživanja bila dostupna široj javnosti, što još nije izvedeno na nekim drugim lokacijama koje su istraživane na Gornjem gradu. Park, na neki način, danas predstavlja simbiozu šetališta i arheološkog nalazišta, odnosno svojevrsni park

➤ ARHEOLOG BORIS MAŠIĆ IZ MUZEJA GRADA ZAGREBA, KOJI JE UZ BUGU PANTLIK VODITELJ ISTRAŽIVANJA TOG PROJEKTA, TE ARHITEKT MARIJAN HRŽIĆ KOJI JE DAO PARKU NOVO-STARO OBLIČJE (LIJEVO)

➤ JUGOZAPADNA KULA (LIJEVO); U PRONAĐENIM GROBOVIMA POKOJNICI SU BILI POLOŽENI U DRVENI LIJES ILI U MOTANI U TKANINU A GROBOVI SU BILI OBIJEŽENI (DESNO)

s 'dodanom vrijednošću'. Od samog početka istraživanja nastojali smo okolnim stanovnicima i drugim korisnicima parka objasniti da nećemo srušiti platane i devastirati park, nego da je ideja stvoriti nešto što je korisno za zajednicu u cjelini", rekao je u razgovoru za Nacional arheolog Boris Mašić iz Muzeja grada Zagreba koji je uz kolegicu Bugu Pantlik bio voditelj istraživanja na ovom lokalitetu.

PARK GRIČ SREDINOM 19. STOLJEĆA postao je dio Južne promenade, danas Strossmayerova šetališta, a počelo ga se uređivati 1859. godine. U današnji park vraćen je još jedan njegov devetnaestostoljetni simbol - replika fontane kipara Ivana Rendulića čiji se original nalazi u Muzeju za umjetnost i obrt. U prvotnoj varijanti fontana u park postavljena je 1887., da bi bila demontirana nakon Drugog svjetskog rata. "Osim fontane, imamo i originalnu klupe iz 19. stoljeća prema kojoj su rađene i ove klupe, a imitirali smo i ondašnju plinsku rasvjetu. Ne samo da smo imali lijepu podlogu iz prošlosti koja je poslužila za oživljavanje starog parka, nego smo na temelju arheoloških istraživanja rekonstruirali jugozapadnu kulu, zapadni bedem i zapadnu kulu. Kada se koncepcijski odlučilo da spustimo nivo parka nekoliko metara niže, mogli smo prezentirati i te vrlo važne elemente srednjovjekovnog Gradeca. To je zapravo bilo pažljivo suzdržano čitanje onoga što je tu bilo i pokušaj interpretacije parka s idejom da se postigne romantični štimung. Morali smo paziti da ne ugrozimo platane i javore, a posadili smo i devet novih platana, tri lipe i drugu vegetaciju kojom se reinterpretirala ona iz 19. stoljeća", rekao je za Nacional arhitekt Marijan Hrčić koji je dao parku novo-staro obličje. Dodao je da se u parku prije nalazilo malo dječje igralište i skulptura dječaka kipara Tomislava Ostoje koji su premješteni u obližnji Park Bele IV.

BORIS MAŠIĆ ISTAKNUO JE da je ovaj projekt "točka na i" upotpunjavanja arheološke slike grada, do čega je došlo u proteklih dvadeset godina. "Lokacija palače koju je hrvatsko-ugarski kralj Karlo Robert iz dinastije Anžuvina dao sagraditi 1335. dugo je bila nepoznanica. Smatralo se da se nalazila na lokaciji današnjeg Gradeca, na jugoistočnom uglu Gornjega grada, na mjestu palače Zrinski na Markovićeveu trgu ili tamo gdje se danas nalazi Muzej grada Zagreba. Žestoko se raspravljalo o tim varijantama i pisali su se brojni tekstovi, a ovo arheološko istraživanje pokazalo je da se ona ipak nalazila na mjestu današnjeg parka Grič i to zahvaljujući tome što je pronađen dio čaše s motivom ljljana koji je

bio znak te loze, normalno i zbog činjenice da su se ovdje poklopili svi podaci iz povijesnih izvora koji opisuju lokaciju palače. Također se otkrilo da je i zapadna kula bila u parku, a ne ispod stambene zgrade na adresi Grič 1, za koju se mislilo da ju 'skriva' jer je nepravilnog tlocrta. Nalazi iz starijeg željeznog doba na mjestu parka, s onima koji su otkriveni ispod Muzeja grada Zagreba, čine cjelinu koja je u to vrijeme bila pozamašno naselje. Pronašli smo i mamertinski novac - novac grčke kolonije Mesine i to je jedini grčki novac pronađen na širem području Zagreba. Taj novac jedno je od najvećih iznenađenja istraživanja, ali o njemu možemo zaključiti samo to da je korišten kao nakit, moguće i u 16. stoljeću jer smo ga pronašli dosta duboko - u razini grobova", objasnio je Mašić.

TJekom istraživanja pronađeno je 225 GROBOVA u kojima su pokojnici bili položeni u drveni lijes ili umotani u tkaninu. Većina pokojnika imala je glavu položenu tako da pokojnik gleda prema istoku, u smjeru sunčeva izlaska i u skladu s kršćanskom idejom ponovnog dolaska Isusa Krista. "Iako nemamo dokaza, pretpostavljam da su grobovi bili obilježeni s obzirom na to da ih je vrlo malo bilo oštećeno naknadnim ukopavanjem. Pazili su na stariji grob kada su ukopavali nove pokojnike pa se pretpostavlja da su se humci vidjeli i stoga su stariji grobovi respektirani. Za razliku od ovog slučaja, na brojnim kasnosrednjovjekovnim ili novovjekovnim grobljima vidimo da su grobovi preslojavani. Kao značajan nalaz bilježi se i novac koji je pronađen s pokojnikom, za kojeg se pretpostavlja da nije bio stanovnik grada zato što je to prevelika količina

novca za osiromašeni Gradec 16. stoljeća. Poriijeklo i količina novca koja odgovara plaći lakog konjanika toga vremena kao i antropološke karakteristike na kostima idu u prilog tezi da pokojnik potječe iz područja rimsko-njemačkog carstva, odakle su se regrutirali vojnici za borbu protiv Osmanlija", objasnio je Mašić.

JE LI ISTRAŽIVANJE POTVRDILO INICIJALNE PRETPOSTAVKE koje je imao? "Krenulo se od intrigantne činjenice da je riječ o jedinju parceli na Gornjem gradu na kojoj kroz cijelu povijest grada nije bilo građeno. Smatram da nitko nije zadirao u tu parcelu zato što je to bio kraljevski posjed pa je postojao problem vlasništva. Posjed je počeo propadati kada je kralj prestao dolaziti zbog straha od Osmanlija pa je grad počeo to koristiti za groblje. Krajem 15. stoljeća prestaje ukopavanje oko crkve svetoga Marka i pojavljuje se groblje na ovoj lokaciji, nakon čega se oko 1620. otvara groblje izvan gradskih zidina, u današnjoj Jurjevskoj ulici.

Od sredine 17. stoljeća kapucini koji su uselili u samostan koji se nalazi na mjestu današnjeg parka Bele IV napušteno groblje koristili su kao vrt sve do raspuštanja njihova samostana 1788.", rekao je Mašić. Dodao je da su još 2007., na izložbi povodom stogodišnjice Muzeja grada Zagreba, jednu njezinu dionicu naslovili "Arheologijom do nove vizure grada", što se ovim projektom uređenja parka i ostvarilo.

U PARKU GRIČ vrijeme kao da je stalo. Ne zna se je li ugodaj ljepši za dnevno svjetlo ili u smiraj dana, kada namjernik osjeća dodatno strahopoštovanje pri pomisli na tako slojevitu prošlost koja je upisana u ovo mjesto. Ponesen maštom i romantičnim ugodajem oživljene devetnaestostoljetne inačice parka, šetač gotovo da bi mogao pomisliti da može i poletjeti iznad Gornjeg grada. A da je ovako osmišljenim parkom pomirena povijesnost i suvremenost, još jednom je naglasio i Marijan Hrčić. "U konačnici, mjesto tendira postići atmosferu mirne gradske zelene oaze na rubu povijesne gornjogradske jezgre. To je mjesto odmora i mira koje nudi informaciju o svojoj bogatoj povijesti, istovremeno zaštićeno i otvoreno dalekim gradskim vizurama. Sudeći po načinu i entuzijazmu na koji ga posjetioci svih uzrasta; šetači, ljudi s knjigom u ruci, slikari, parovi, turisti već od samog početka koriste, jasno je da su park Grič već spontano prihvatili svi oni kojima je i namijenjen", zaključio je Hrčić u razgovoru za Nacional.

'PRONAĐEN JE NOVAC grčke kolonije Mesine i to je jedini grčki novac pronađen na širem području Zagreba. Pronađeno je i 225 grobova', otkrio je za Nacional arheolog Boris Mašić